

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Talio, Sev Metiens Et Remetiens Mensvra

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1650

Capvt X. Aliud valde insignis calumniatoris exemplum & supplicium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52346)

C A P V T X.

Aliud valdè insignis calumniatoris exemplum & supplicium.

§. I.

Etiam è fabulis utilissima trahi documenta.

Verti me ad alia, & vidi calumnias, Eccle. 4. 1.
qua sub sole geruntur, & lachrymas
innocentium, & neminem consolatorum: nec posse resistere eorum violentia, cunctorum auxilio destitutos, ait Ecclesiastes. His ergo, vt fiam consolator, ostendam, Deum esse auxiliatorem, ac vindicem. Vt autem parum refert, siue lacte caprarum, quæ lentisco pascuntur, siue alio pharmaco sanes ægrotum; ita nihil interest, siue fabulis, siue historijs calumniâ afflictum consoleris. Æsopus, qui meritò sapiens æstimatus est, utilia monita sua non seuerè, neque impetiosè præcepit: sed, vt Philosophis mos erat, salubriter ad perspiciendum, mentes animasque, hominum caussa, audiendi quadam illecebra induxit. Vt enim apes ex amarissimis floribus & asperrimis spinis mel suavissimum ac lenissimum colligit; sic etiam ex incredilibus fabulis, vtcumque decerpi potest aliquid utilitatis. *Apud authores*

L 4

secu-

S. Aug.
contr.
menda-
cium,

secularium litterarum, ait S. Augustinus, ut
apud Horatium, *mus loquitur muri, & mu-
stela vulpecula*, ut per narrationem fictam ad
id, quod agitur, verax referatur significatio.
Vnde & *Aesopicas fabulas* ad eum finem rela-
tas, nullus ineruditus fuit, qui putaret appellan-
da mendacia. Haec & in sacris libris, ut in libro
Iudicum, cum ligna sibi regem fecerunt, &
loquuntur ad ficum, & ad vitem, quod totum
fingitur: *ficta quidem narratione, sed veraci
significatione haec dicuntur*. Et utiliter dicun-
tur, quia quemadmodum iris nihil aliud est,
quam relucencia solis refracti in nubibus:
ita fabula quaedam est veri representatio.
Verum autem dicere, utile est; licet saepe in-
gratum audire; ut videre fuit in Phariseis,
& vniuersim apud Iudaeos, quorum alios
parabolas suis perstrinxit salubriter, alios
non sine solatio erudiuit Christus, qui lo-
cutus est eis multa in parabolis; & sine parabolis
non loquebatur eis. Quoniam igitur multi
sunt, qui non solum calumnias struunt, sed
etiam calumnias calumnijs superaddunt. Ut
mendacium mendacio tegant;

Matth. 13.
3. & v. 34.

Ouid. lib.
1, de art.

(Sic ne perdiderit, non cessat perdere liquor
Et reuocat cupidas alea saepe manus)
etiam nos medicinae medicinam appone-

mus

mus, siue ea sit ex historici, siue è Poëtæ taberna sumpta. Parum id moror, in vtroq; genere possumus, seu quid factum, seu quid faciendum demonstrare.

§. II.

Lucij mercatoris, & Nuti famuli eius calumniatoris funesta tragœdia.

Author est Ioan. Baptista Giraldus Cynthius nobilis Ferrariensis, Italicus scriptor, apud quem hæc leguntur. Alfonso II. Duce Ferrariensi, Lucius honesti nominis, & copiosus mercator magnum sanè quæstum ex lana & sericis mercibus faciebat. Hic, in spem tabernæ custodiendæ, puerulum ex lapide emptum, liberaliter educabat, quem *Nutum* appellauit, *Ponirum* dictum antè, quàm emeretur, vtriusque nominis mensuram egregiè impleturū; itmò Theocrinem Tragicum Mundo daturum. Videbat enim ingenium in eo Mercurialibus negotijs aptum. Itaque confidebat, se præsertim magistro, insignes eum progressus facturum, eausurumque aliquando & ipsum ditissimum institorem. Quam ob causam, vbi primùm adoleuit, omnem illi tabernæ suæ concredidit administrationem. In fauore indolesæpe sanguinem præcedit. Mercator igitur,

L 5

quam-

Ioan. Bapt. Gyrald. Cynthius part. 2. Hecatomitorum Italicor. Decade 8. Nouella. 1. pag. 117. Venet. 1584. ap- presso Fabio & Agostin. Zoppini &c.

quamuis liberos haberet haud paucos, hunc tamen *Nutum* in negotijs expediendis prae-tulit; neque sanè etiam minore dilectione & cultu dignabatur, quàm vnum ex illis. Postquam autem ex ephebis excessit, præter lautum victum, stipendiũ ei etiam dedit annuũ non contemnendum. Quin & mantissimam honorariã identidem addebat, vt & spiritus adderet. Accessit ad hanc beneuolentiã alia occasio. E mercatorum collegio alius quispiam defunctus quingentos aureos, in testamento, reliquerat, ad arbitrium Lucij applicandos cuicumque iuueni, qui speraretur aliquando mercatorum societati profuturus. Hanc omnem pecuniã summam Lucius *Nuto* suo attribuit, disertis verbis addens: se volente, posse illum hanc summã cum suis mercibus quæstui exponere, vt non in Lucij, sed in *Nuti* commodum excre-sceret fœnus: plura etiam atque maiora pollicitus, si modò, vt ad id tempus impigrè fecisset, ita virtutem & fidem porrò curæ haberet. Qua liberalitate incredibiliter exhilaratus *Nutus*, gratijs quàm potuit maximis Patrono actis, accepit conditionem, & ex totius pecuniã in calendariũ relatæ partibus triginta, vnã ipse sibi vendicauit.

Mala

Mala indoles, etsi habet acetum in pectore, tamen beneficijs non fit grata: & pecuniæ cupiditas indomita est, cum inualescit. Interlapso biennio, ea *Nuti* pecunia incrementum sanè magnum fecit; longè tamen minus, quàm *Lucij*. Cœpit ergo *Nutus* suum cum heri lucro conferre, atque progressum vtriusque inter sese comparare; suspicere & admirari domini augmentum, suum contemnere, & nihili facere: denique sapienter scripsit Apostolus: *Qui volunt* 1. Tim. 6.
diuites fieri, incidunt in tentaionem, & in la- 9.
queum diaboli, & desideria multa inutilia & no-
ciua, qua mergunt homines in interitum & per-
ditionem. Radix enim omnium malorum est
cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt
à fide, & inseruerunt se doloribus multis.
 Quod etiam huic *Nuto* accidit, quem inuidia avaritia eò induxit, vt vilitatis suæ, & omnium beneficiorum oblitus, statuerit patronum suum non modò bonis & honore exuere, verùm etiam perfidissimè è vita exturbare. Et quia malis numquam voluntas, sed tantùm occasio peccandi deest, noctu diuq; cogitabat, quo pacto, quæ heri erant, sua facere posset. Aliquando fortè herus nihil mali de *Nuto* suo (quem vbiq; ad nu-
 tum

tum habebat obsequentem) suspicans, clauem ei Apothecæ tantisper tradidit, vt eam obseraret, pro more, mox reddendam. Et mox etiam reddidit, sed prius clam ceræ ad id paratæ impressit. Ad eius exemplum clauem adulterinam trifurcifer fieri curauit. Noctu igitur cum fratre minore tabernam ingressus, plurimaque pretiosorum pannorum volumina, atque alia, quæ ipsius erant, sibi ipsi abstulit, & loco subterraneo paucis noto abstruxit. Lucio altum dormiente. Facto postea die, Lucius Apothecam suam visitauit; quam vt primùm reserauit, à nocturno fure compilatam fuisse deprehendit. Ibi incredibile dictu est, quàm fuerit vehementer commotus, tantoque magis, quòd id damnum ad *Nutum* quoque pertineret. Primum ergo habuit, vt ad eum aduolaret, cui occurrenti cladem acceptam sollicitè nuntiauit, ab eo solatium, ab eo consilium, ab eo opem expectans. Sed longè alia omnia inuenit. Indoles nimirum, tempore duro, se prodere cœpit. *Iutus* enim ad hunc nuntium, vultum, & colorem, & vocem mutauit, & iracundo simillimus, Superos, inferosque inuocauit in vindictam. Mox etiam in Lucium acerbissimè inuectus, non dubi-

dubitauit in eum culpam conijcere, immò ipsummet furti se alligasse, dicere: nam clauim penes ipsum solum fuisse; claustra integra esse; feris neminem vim adhibuisse; neq; effractus fenestras; nulli igitur alij ingressum patuisse, nisi senecioni; iam demum apparere, quorsum sibi quingenti aurei, quorsum aliæ pecuniæ sint ad tempus potius concessæ, quàm donatæ; nimirum suam sic industriam fuisse excitandam, vt impensius laboraret, si heri lucra tamquam sua tractaret: nunc, cumulo satis aucto, omnia repente subduci, vt fructus cum radice penes dominum maneret. *Nimirum hac est merces mea, inquebat, hanc pro tam fideli, sedula, ac diuturna viginti annorum seruitute gratiam fero? In hoc rem tuam auxi, vt perderem meam? Hac arte uteris, vt jam pratextu alienæ furacitatis mea mihi iustissimo titulo acquisita velis circumscribere? Iuro, si quis Ferraria locus est iustitia, effecturum me, vt tu perfidiose vaule, in malam maximam crucem toleraris.* Ad hæc tot plaustra conuitorum obstupuit senex, neq; satis capere potuit adeò inexpectatam clientis, & in eam vsq; diem obsequentissimi famuli sui insaniam: atque vt erat mitis ingenij, placidissimè in hæc verba

verba respondit: *Hæcne' effutire audes, fili? Egone' ut furari, ego tua ut furari ausim, cuius amore & gratia facere quiduis & pati paratus sum? quem hand aliter ac filium amo? quem e luto eductum educaui? cui tot munera contu- li? cui omnia concredidi? Sine detumescere paulisper iram; pone furorem, & opinionem quoque istam pones. Citiùs ira potest, quam malitia placari. Quare ad hæc mitissimè dicta, Egre- gium verò amorem, subiecit verus litium cra- ter Natus, qui tam diu, tamq̃ laboriosè compor- tatum senectutis olim mea sustentaculum, opes minimè modicas mihi audeat intervertere? Itane famulos tuos optimè de te meritos, ita tibi fide- lissimè seruietes remuneras? Sed ita me superi adamasint, ut non permittam hac te de impre- bitate gloriari. Dixit, & stomachabundus se proripuit ad Prætorem, nihil non commi- niscens, ut Lucius ad carcerem, tandemque etiam ad furcam addiceretur. Ad id indu- cendum Prætorem multis rationibus con- tendebat. Multum in vtramque partem po- test fama, quæ si bona est, tam facilè num- quam creditur, quod accusatur. Quia igitur Lucius tota vrbe vir in paucis bonus & honestus habebatur, nec vllus erat, qui de iniuria ab eo vniquam accepta fuerit, questus,*

questus, præsumptio pro illo fuit. Quin & opulencia quoque Lucij non sinebat credere, ad tam turpe eum facinus descendisse. Quare actorem seriò est cohortatus Prætor, videret, quid ageret; Lucium hæcenus in re nulla culpabilem repertum, & cunctis honoratum; temerè rem tanti momenti, contra dominum, præsertim à famulo, ad tribunal non deferendam. At Nutus: *Equidem, aiebat, meliùs ego eum, & magis domesticè, quàm alij nouère. Quòd si vita eius rationem patefecero, equidem in stuporem omnes dabo, quotquot bene de ipso sensère ad hoc tempus. Interim tamen aliud à te non flagito, quàm ut, quod à te requirit iustitia, officium tuum facias.* Victus importunitate Prætor respondit, *Non commissurum se, ut officio suo defuisse videri possit.* Itaque linguam magis Nuti, quàm causam Lucij veritus, illo dimisso, hunc per accensum ad se citauit. Quo præfente, irato similis, *Næ tu, inquit, pulchra coronide voluisti honesta ceteroqui vita clausulam imponere, dum religioni tibi non duxisti, illi famulo suum interuertere, qui tot tibi annis operam tam gnauam locauit.* His auditis Lucius panè extra se positus obtestari cœpit, ne hoc de se crederet; simul vti cognouerat, candi-

candi-

candidè factum commemoravit, diras capti suo dirissimas imprecatus, si aliter res se haberet, ac diceret; eoque Deum, & Divos testes, ac vindices imploravit, vocavitque innocentiae suae patronos & defensores. At Prætor, *Quando seras*, inquit, *nemo violavit, neque claustris vim intulit; neque cardines effra-* Et *fuere; neque, ut tute confiteris, prater unum, clavim hypothecæ in potestate habuit ullus, quis non videat, te magnis præiudicijs laborare?* Cui quidem exceptioni satisfacere cum non posset Lucius, Iorarijs mandavit, ut eum lictores in carcerem abreptum tormentis subigerent ad veri enuntiationem. Interim tamè partim ex gravi senis optimi testificatione, partim ex verbis, quibus sese purgabat, & ipso vultu, quo innocentem se astruebat, animus illi præfagijt, fore ut tandem veritas proderetur. Quare, etsi tum *Nutus* quoque passim in vrbe Lucij sugillandi finem nullum faceret, commonuit secretò, quotquot nouerat lautos mercatores, ut ad prætorium concurrerent, & vincula torturamque Lucij stipulatione 20000 aureorum redimerent; donec ventilata causa, & comperto vero, reus innocens pronuntiarì posset. Factum, quod suggestit. Ita permittit

permissus tum quidem est domum se recipere Lucius, compariturus, quandocumq; reuocaretur, & amissuris illis memoratam pecuniam, si aut fuga se subduceret, aut causa caderet reus. Numquam fatigatur impedimentis cupiditas diuitiarum. Itaque nebulo ille lucri maioris auidus, cum Lucium nondum neci datum esse videret, cui vitam suam in acceptis referre debebat, libereq; domi degere, decurrit ad Alfonsum Ducem, & querula eiulatione multis est dequestus, Apud Praetorem, pauperum caussis neque locum, neque aurem esse; iniurias grauissimas negligi; diuitum nempe amicitias & munera praualere. Quod vt ostenderet, simul tanto verborum pondere, qua composuerat, fabulam recensuit, vt non de nihilo esse Duci persuaderet. Qui proinde ei promisit, effecturum se, vt posthac queri amplius non posset, ius sibi tributum non esse. At a mandato igitur a se homine nequam, sine mora Praetorem ad se euocauit, vultuosè sciscitatus ex eo: *Cur de manifestario furto accusatum mercatorem causam è vinculis dicere prohibuisset?* Cui ille retulit: *Rigorem legum equitate Praetorum esse temperandum, quarum finem, non verba debeant expendere.*

*M**Enim.*

Enimverò cùm accusatus huc usq; honesto sem-
 per nomine fuerit ubiq; notus, temerè se factu-
 rum fuisse, si talem virum ad unius serui de-
 nuntiationem in carceres continuò compegisset.
 Immò adeò sibi videri Lucium non affinem esse
 intenti criminis, ut potiùs coniectura sit proba-
 bilis admodum, per summam etiam calumnia
 fortunas eius ac vitam peti. Inhumanum esse
 afflicto addere non citra iniuriam afflictionem.
 Sperare se, breui emersuram veritatem. Ce-
 terùm nihil omissurū se, quod sui muneris esset.
 Post hæc illi recensuit, vnde Coreggiarj
 (ex hac enim familia erat Lucius) accusatio
 sibi commentitia videretur; addiditque:
 Nisi ciuibus passim integritas eius viri longè es-
 set testatissima spectatissimaq; haud sanè hon-
 stissimum mercatorum ordinem fidem suam ad
 tot aureorum, hoc est, 20000. pro eo fuisse inter-
 positurum. Dum hæc à magistratu geruntur,
 Lucius his miseris ærumnis absolui cupiens,
 Nuto per certos quosdā homines vltro spo-
 ndit, damnum se ei omne de suo refartu-
 rum; & additurum insuper 500 aureos, si
 actione cœpta desistens causam suam de-
 sereret, omitteretque porrò sibi negotium
 facessere. Sceleratus impostor, qui obuij
 vlnis hanç liberalitatem debebat amplecti
 nouam

nouam ex ea sumpsit occasionem Evergetæ suo lethaliter nocendi. Siquidem denuò ad Prætorem cucurrit, & questus est, quòd veterator senecio malè sibi conscius, suppliciumque metuens, dictam modò summam obtulerit, eaq; se corrumpere voluerit. Nec aliud esse istud, quàm apertam criminis perpetrati confessionē. Cui Prætor, *Nempe quid detrectas, aiebat, tam insignem conditionem, cum præter tuum, tantum rebus tuis auctarium accedat? Et meminisse debeas, exigere rationes tuas ad communis humanitatis sensum, ut cum eo, à quo jam inde à teneris altus atq; educatus sis, non summo jure, qua summa esse dicitur iniuria, experiare. Et vel ex hac tam inusitate munificentia oblatione ego haud iniurià colligam, illius intaminatam animi magnitudinem, statuamq; id scelus, quod tu illi affricas, minimè in illum cadere. Hisce velut telo percussus, pertinaciam tamen non mutauit Nutus, sed ita respondit: Ego verò volo, ut de vetali improbitate Orbi constet. Et, quandoquidem video, quàm egrè tute te permoneri sinas, ut, quod æquum est, pronunties, decurram sanè rursus ad summum & incorruptum iustitiæ mysten Ducem Alfonso, qui & me restituat in integrum, & iustum fonti decernat supplicium.*

plicium. Dixit, & inde se furioso impetu proripiens, atque urbem ubique inconditis replens quiritationibus, apud Ducem effecit, ut Prætori accersito feueriffimè mandaretur diligens in cauffam inquisitio. Ibi Prætor Duci prolixè ostendit, quibus religionibus angeretur; Cur in carcerem rapiendum Lucium esse haud existimârit: nec dubitare se, dixit, quin breui constiturum sit de lycophantia. Interea *Nutus* ut dolum malum peiore neceret, cùm aditum ad tabernam pannariam sibi non ampliùs patere videret, ianua pluribus seris communita, subornauit quemdam, ut, per speciem pannos empturi, ad tabernam admissus, clam aliquid inferret secum è tela aurea, quam ipse sibi clepserat, infereretque Lucij mercibus. Quod ubi ad animi cessit sententiã, denuò fatigatum Prætorem eò adduxit, ut lictores mitteret, qui num delatoris merces inter merces Lucij comperirentur, inquirerent. Mittuntur, & opportunè Lucium in ipsa taberna reperiunt, qui dum, ut fit, sui panni volumina hinc inde volutat, explicat, complicat, auream quoque telam deprehendens, lictoribus spectantibus subitò rubore perfunditur, & colore fatetur, cuius reus non erat.

erat. Inuolant lictores, & telam è manibus illi eripiunt, hanc ipsam quoque sibi asportatam queri Nutum dicentes. Necessitatè igitur Lucio secum ad Prætorem eundi imponunt: qui haud grauatè obtemperat. Ibi rogatus de tela, ingenuè fassus est, se eam inter suas merces reperisse, sed à se ibi nequaquam repositam esse, videri vel magicis artibus, illuc venisse, vel ab ipso cacodæmone eò importatam esse: innocentiam suam mirabiliter tentari. Prætor torua fronte ferociam fingens, *Quin tandem, inquit, tot præjudicijs pressus celare crimen desinis? non patéresentis jam fraudem?* At ille nullum non lapidem mouit, vt innocentiam suam astrueret. Ita inter se agentibus Prætor & Lucio superuenit Nutus, & velut vnguis, quod dicitur, in vlcere, exacerbauit causam, flammamque camino addidit: efficere tamen non potuit, vt manus aduersario, aut vincula inijcerentur. Adduci enim se Prætor non patiebatur, vt grauius in Lucium consuleret priùs, quàm cum Duce ipse egisset de impostura, quam conijciebat, ex sollicitudine accusatoris. Sensit id sceleratus *Nutus*, & rursus præuertens apud Ducem ipsum Prætorè quoq; vt reum

accusavit, vt qui suam contemneret paupertatem, & Lucij opes vereretur, semperq; juris processum procrastinaret, nec furem directum mulctaret. Urgebat autem supra modū telam aureā in taberna Lucij inuentam. Et quò non venit vindictæ cupiditas, immò auiditas habendi? ausus est temerarius accusator dicere, ad suspendium se adactū iri, nisi Ducem Prætore æquiores experiretur. Qua tam effronti audacia motus Dux sigillatim voluit à Prætore de omnibus edoceri, atq; intelligere, cur carceres differret, atque ad torturam non procederet? Prætor, famam, innocentiam, agendi modum, quo Lucius utebatur; *Nuto* autem importunitatem, & suspicandi causas ita Duci exposuit, eiq; adeò satisfecit, vt totam causam eius arbitrio ac prudentiæ permitteret. Ita à Duce discessum est. Poterat irritari meritò Lucius tot iniurijs ab ingratisimo *Nuto* affectus, quia tamen mitis erat animi, denuò, lite pendente, honestos viros ad *Nutum* ablegauit, qui suo nomine, amicè rogarent, vt tandē à se innocente accusando desisteret; spondere se ei, non modò indemne eum futurum, sed, præterquā, quòd in integrum eum sit restitutus, & redhibiturus

biturus 500 nuper promissos aureos, post-
 hac, toto decennio, se ei permissurum dimi-
 dium lucrum, quod ex diuenditis mercibus
 è sua taberna ad se solum esset rediturum.
 Sed, ô ingratos mortales! ô hominē effron-
 tem! etiam his condicionibus noluit sub-
 scribere *Nutus*, immò iam Chius aut Aby-
 denus, non *Nutus*; dictitans, jam sibi non
 licere, cœptam apud magistratū litem caus-
 samque deserere; & suspicionem calumniæ
 in se vertere. Itaque vltima voluit experiri,
 vt aduersarium è vita exturbaret. Abierat
 annus, hac calumniæ tragœdia durante.
 Interea vxor Lucij tantæ infamiæ impati-
 ens, præ luctu mortua est. Lucius autem &
 tori consorte ægrè carens, & liberis tamen
 obtrudere nouercā nolens, puellam deam-
 auit haud procul à suis ædibus habitantem,
 gnaram tractandi sericum, atq; opera Phry-
 gia conficiendi. Huius domum, cum *Nutus*
 ab Lucio celebrari non ignoraret, sperauit,
 eius opportunitate tandem se exitialem tra-
 gulam illi iniecturum. Misit cum corbe fra-
 terculum, qui in eo dibapham ædibus ama-
 siæ, quam domo abesse explorauerat, infer-
 ret, ac retro lectum destitueret, indeq; sese
 actutum subduceret. Interim ipse curriculo

M 4

se ad

se ad prætorem contulit, lictoresque, qui in domo amasiæ illius anquirent, poposcit. Adeò contumax est malitiosè persequentis animus: adeò inquieta calumniandi libido. Sed nihil attraxit funis *Nuti*. Lucius quippe toties ictus, totq; malis exercitus, tandem sapere, & calumniatoris sui machinationibus attendere didicit. Cùm ergo vidisset, fratrem *Nuti* nescio quid pallio tectum gestare, ac furtim se in ædes amasiæ suæ penetrare; è vestigio eum insecutus, eodem se intulit, puerumque dibapham, pone mulieris lectum deponentem deprehendit. Illico igitur irruit, manus iniecit, & advocato famulorum subsidio, impostorem cum purpura & sportula ad Prætorem adduci curavit, eo ipso tempore, quo lictores procurabantur, ad perscrutandam amasiæ domum. Puer conspectu Prætoris conterritus, stropham omnem fratris detexit: quia & historiam omnem de compilata à se, atque à fratre suo, taberna pannaria, per adulterinam clauem reserata, percensuit, non solum Prætore, sed etiam multis alijs, atque ipso quoque Lucio audiente. Quis tunc lætior Lucio, qui expeditum se ærumnis maximis sentiebat? Et tamen adeò bonæ erat mentis,

mentis, ut gaudium hoc non paruo dolore perturbaret, eò quòd videret, Nutum, què à puero educarat, & tanto opere semper dilexerat, suo loco implicari, & de capite periclitari. Etsi enim eum tam immemorem beneficij, tamque iniurium, & adeò exco- gitata deliberataq; malitia pertinacem ex- pertus esset, tamen antiquus amor præua- luit; & versabatur illi in mente Christi præ- ceptum: *Diligite inimicos vestros, benefacite* Matth. 5.
his, qui oderunt vos: & orate pro persecuti- 44.
bus, & calumniantibus vos: ut sitis filij Patris
vestri, qui in calis est. Itaque statuit eum sta- tim de discrimine, in quo versaretur certio- rem facere, & ad fugam hortari. Iam eà causa è conclavi Prætoris egressus scalis imminebat, cùm illi occurrit *Nutus*, existi- mans omnia, quæ per fratrem minorem, machinatus erat, probè gesta esse; effectu- rusque ut lictores maturè mitterentur ad ædes amasiæ perscrutandas. Cui *Lucius*, ò *Nute*, ni actutum te hinc amoliris, perijsti. Pa- tent omnia Prætori. Vincula tibi inyciet; ma- lum maximum dabit. *Nutus* amentia cæcus ab irato hæc dici ratus, extemplo mille in *Lucium* conuitia regessit. Ille autem etiam atque etiam rogavit, ut fuga sibi consuleret;

non esse ampliùs simulandi locum. Quanto magis rogauit herus, tantò minùs illi credidit *Nutus*, altiusque clamauit. Qui ut caperetur, iam mandaturus erat Prætor, cùm audiit foris iurgantium voces, januaq; repentè reducta conspexit ipsissimum *Nutum* pessimis conuitijs herum suum innocentem proscindere. Neque eius aduentu motus est homo nequam; sed magis effertus in ipsum iudicem inuehi cœpit, quasi rem jam confectam haberet: Et, *Hæcine Ferraria iustitia est*, exclamauit, *sic jura dispensantur? Nempe qui ditior est, innocentior est? pauperem quavis suspicio facit reum? Sunt Superi, qui hæc audiunt, qui vident, qui vindicæ erunt.* Adhuc plura erat declamaturus, sed interrumpens Prætor, *De iustitia*, inquit, *noli dubitare; dabit illa tibi, quod tuum est*, & cum dicto eum introduci præcepit, vbi adhuc frater eius cum corbe, & dibapha morabatur. Quo viso, ita animo concidit *Nutus*, ut verbum nullum haberet in potestate. Tandem demum ad se rediens, de furto abs se commisso est confessus, & , velut repentè alius factus, auaritiam, inuidiam, ingratitude, mendacia, technas, & calumnias suas accusans in genua procubuit, & misericordiam

ricordiam appellavit. Prætor, omnes qui aderant, iubebat horum meminisse: mox *Nutum*, ut indignitas rei poscebat, severissimè increpitum in carceres abripi præcepit: illud coronidis loco adijciens, *Tandem justitiam toties, non imploratam, sed irrisam atque despectam, dignam meritis mercedem Nuto daturam.* His actis, ite calumniator ad vincula, fama per urbem, Prætor ad Ducem; qui cognitis quæ acciderant, collaudata prudentia Prætoris, quòd sententiam in innocentem non præcipitârît, statuit, ut eadem etiamnum luce, teterrimus calumniator, per totam vndique urbem virgis concideretur, tandemque cum fratre in crucem ageretur. Quia verò hic ætatis annum 14. nondum excefferat, vitæ illi gratia facta est. Itaque de tergo tantùm luit, ac postea in exilium abactus est, & corpore, & famâ lacerata; fratre & hominibus, & ventis in ludibrium facto: qui herum suum de furto infamans, ipse non solùm de furto, sed etiam, tamquam impudentissimus, & crudelissimus calumniator, & infamatus, & in patibulum sublatus pependit; qui ut Pattæcione calumniosior, ita meritò etiam Tigellino infeliciofuit.

§. III.

Multa in narrata historia, sed præcipuè patientiam in calumnijs doceri.

Multa hinc elucent documenta: mundi cursus; hominum error in seligendis, & diligendis clientibus; mortalium ingraticudo; auaritiæ atque cupiditatis, itemque inuidiæ malum; iudicum cautela; desperatissimorum audacia, mira Numinis providentia & iustitia. Sed ego duo dumtaxat vltima hinc proponā consideranda, quorum vnum erit pro ijs, qui patiuntur, alterum pro ijs, qui faciunt calumniam; vt & illi solatium, & isti metum hauriant, quo à calumniando deterreantur. Lucius vnum, Nutus præbet alterum documentum. Lucius passus est innocens? Fortasse non fuit innocens. Nam etsi *Nuto* nihil abstulit, quis scit, an in alijs lucris comparandis semper fuerit æquus? & si fuit ipse æquus, quis scit, an non parentes eius iustitiam violârint? cum antiquo verbo dicatur: *Dives aut iniquus, aut iniqui heres*. Certè cum, defunctâ vxore, maluit amasiam habere, quàm liberis novercam inducere, non fuit innocens. Sape autem, & iustissimè Deus iniurias inferri nobis permittit, in ijs rebus, in quibus su-

mu

mus innocentes, vt luamus in alijs, in quibus sumus nocentes. Ideò iustos permittit Deus hinc vexari, ait S. Chryſoſtomus, vt ſi quas habeant maculas hinc eas deponant. Et hoc patriarcha declarans ad diuitem dicebat, Quia Lazarus hic recepit mala ſua, vnde conſolationem accipit nunc. Atque eſto, fuerit innocens Lucius, tamen debuit eſſe etiam patiens, ſi voluit mereri patientiæ coronam. An fruſtra toties Magiſter noſter monuit, iniurias eſſe ferendas? Atqui nemo poteſt iniuriam pati, niſi innocens, in ea quidem re, in qua iniuriam ſuſtinet. Grandia, & toties iterata paſſus eſt Lucius? non paſſus eſt virtute ſua maiora. Nauclerus nauim per maria ducturus ſaburra onerat, ſed onerat ad eam meſuram, vt nec onere nimio grauata mergatur; nec leuitas tanta ſit, vt nullo negotio in tranſuerſum eat. Ad eundem modum diuinus ille mundi hominumque gubernator, ita curſum noſtrum temperat malis iniurijsque, vt ſint nobis in ſaburram, non in ſubuerſionem, ne vel extollamur, vel opprimamur, ſed vt rectè temperatis oneribus nauigemus, & ad optatum gloriæ caeleſtis portum perueniamus. Vix quiſquam eſt, qui non calumnijs ſubinde pulſetur; immò & probe-

S. Chryſ.
homil. 7.
ad pop.

probetur. Ut enim vasa vitrea franguntur, cum durius tanguntur, aurea atque argentea etiam malleis percussa extenduntur; ita homines pro fragilitate sua, vel patientia sua, calumnijs aut fatiscunt, aut inclarescunt. Moyses rubum ardentem, nec tamen **Exod. 3. 2.** combustum videns dixit: *Ibo, & videbo visionem hanc magnam, quomodo ardeat rubus, & non comburatur?* Magna est visio, si vides hominem invidiae, calumniae, tribulationum igne circumdatum, & velut ardentem, tamen non comburi, non vllum impatientiae, aut vindictae promere verbum. Talis lucet, & fit per ipsam infamiam clarior illustriorque: quando illius innocentia tandem, tandemque etiam patientia mundo detegitur. Quid enim mirabilius generosiusque fuit, quam Lucij patiens charitas, & tolerantia impudentissimae calumniae toties repetitae? Nimirum vel Seneca teste, *Deus bonum virum in delicijs non habet, experitur, indurat, sibi illum preparat. Quia marcet sine aduersario virtus. Tunc apparet, quanta sit, quantum valeat, polleatque, cum quid possit, patientia ostendit.* Et infra. *Ego non miror, si quando voluptatem capiunt Dei, dum spectant magnos viros colluctantes cum aliqua calamitate.*

Senec.
lib. de
prouid.
cap. 1.
Ibid. c. 2.

rate. Nobis interdum voluptati est, si adolescens constantis animi feram venabulo excepit, si leonis incursum interritus pertulit, tantoq; spectaculum est gratius, quanto honestior id fecit.

§. IV.

Ex eadem historia, disci, qualis vindicta, & quale Dei iudicium calumniatoribus sit metuendum?

Quòd si hæc non sufficiunt ad consolandos eos, qui calumnijs vexantur, meminerint illius futuri iudicij, in quo stabunt *insti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt.* Tunc vicissim, & longè magis, coram toto mundo, in ruborem dabuntur improbi calumniatores. Quamquam non semper Deus vsque in alteram vitam differt hanc pœnam talionis; plerosque falsos testes, iniquos accusatores, impios conspiratores, qui alijs insidias struunt, calumniam coquunt, apud superiores, inferiores, & pares, nomen bonum proscindunt; suspiciones suas animo amaro excogitatas, pro certis atq; exploratis deponunt, & quidquid somniant, oraculum putant; vrgent, instant, inculcant, vt sententia in innocentes feratur: hos, inquam, tales Deus, plerosque

que etiam in hac vita sinit accusari, & in mendacijs suis deprehendi, vicissimq; damnari, infamari, in odium omnium atq; execrationem induci. Nihil enim est detestabilius, quàm homo, qui desperatâ malitiâ, vel ne cogatur iustum debitum soluere (quod multos facere experimur prô dolor) vel ne sua in lucem veniant scelera; vel ne id ipsum, quod in altero accusat, credatur de accusante, alios audet calumniari. Talis quisquis est, in *Natus* suam imaginem intueatur. *Natus* terræ filius, è luto ex inopia eductus, habitus amanter, tractatus liberaliter, pro beneficijs maleficus fuit. Malè se vindicasset, si læsus, si prouocatus iniurijs iniurias reposuisset; peius, si non læsus, ignotum, peregrinum læsisset; pessimè, quia amantem, sine vlla data causa, & inuasit conuictijs, & ad iudicem detulit, quem sciuit innocentem; & in tota vrbe vbique diffamauit. Quàm multi tales, etiam non quæsiiti reperiuntur? à quibus sunt dilecti, promoti, adiuti, quibus vitam & omnia debent, eorum nomen proscribunt; eorum fortunis & vitæ insidiantur? atq; vt eos stirpitus eradicent, nihil non mentuntur? Neque enim solùm sunt ingrati, vt dici possit,

possit, *Decem mundati sunt, & nouē ubi sunt?* Luc. 17. 17
sed etiam infesti, & in patronos, heros, pa-
tres suos infani, vt verum sit, si talis con-
queratur: *Filios enutriui, & exaltavi, ipsi au-* Isa. 1. 21
tem spreuerunt me. O quàm verè prædixit
Apostolus: *Erunt in nouissimis diebus homi-* 2. Tim. 3.
nes seipos amantes, cupidi, superbi, blasphem,
parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, &c.
Noui homines, qui, oblata opportunissima
occasione, vt debitum aliquot millium flo-
renorum redimere possent, ab amico quin-
gentos precariò petierunt, vt mutuò daren-
tur: qui, vt succurreret, ipse eosdem quin-
gentos aliunde mutuò petijt. Redemptis
postea plus quàm tribus millibus floreno-
rum, exiguâ summâ, mutuò petitâ, quid non
excogitarunt illi homines calumniarum, vt
nec quingentos quidem reddere cogeren-
tur? Itaque, qui illis succurrit, pro gratia-
rum actione, ipse sæpius censum, ac tan-
dem summam omnē soluere debebat. Quid
talem sensisse, dixisse, scripsisse putemus?
Immò, quid illos ingraticissimos calumnia-
tores meruisse? An non & nostra ætate,
Nutos esse dicamus? qui ipsos iudices ca-
uillari, instigare, vrgere precibus & minis
audent, vt procedant ad damnandos in-
nocentes!

N

nocentes!

Senec.
lib. 3. de
benef. c. 1.

et. m. 1.

nocentes? quorum caussa ad cælum clamat?
Non referre beneficijs gratiam, & est turpe,
& apud omnes habetur. *Ingratus est, qui be-*
neficiam accepisse se negat, quod accepit, ait.
Seneca: *Ingratus est, qui dissimulat. Ingratus*
qui non reddit. Ingratissimus omnium, qui ob-
litus est. Quid ergo is, qui beneficium ca-
lumnijs compensat? barbarus, bellua, ge-
henna dignus. Certè dignus virgis, & furca,
in qua *Nuto* sua fuit calumnia compensata.
Neque enim finem suum consecutus ad o-
pes *Lucij*, sed ad coruos peruenit, qui ei ex-
equias cecinerunt.

CAPVT XI.

Non mentis tantùm & sermonis, sed
etiam operis iniurias suam habere ta-
lionem, è sacris litteris osten-
ditur.

§. I.

De operum talione dicta profanorum.

CAlumina huc vsque commemora-
ta, quoniam non in verbis dum-
taxat steterunt, sed iugulum quoq;
auctoritatis petentes, per iugulum auctoris re-
dierunt, appositè possunt etiam referri ad
classen